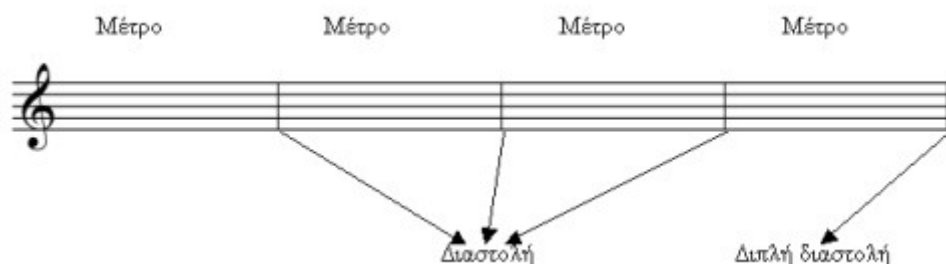

Μέτρο και Ρυθμός

Μια μουσική σύνθεση χωρίζεται σε πολλά μικρά μέρη ίσης διάρκειας τα οποία ονομάζονται μέτρα. Τα μέτρα χωρίζονται μεταξύ τους με κάθετες γραμμές οι οποίες ονομάζονται διαστολές. Έτσι, μπορούμε να ορίσουμε ως μέτρο το περιεχόμενο μεταξύ δύο διαστολών. Όταν τελειώνει το κομμάτι μας χρησιμοποιούμε διπλή διαστολή. Όλα αυτά φαίνονται αναλυτικά στο παρακάτω παράδειγμα.

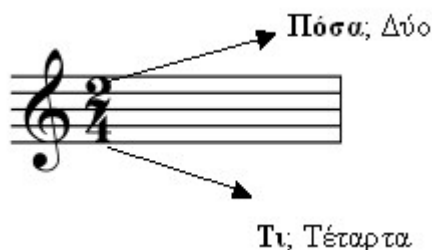
Διπλή διαστολή μπορεί να μπει και στο ενδιάμεσο ενός τραγουδιού, συνήθως όταν τελειώνει μια μουσική φράση.

ΡΥΘΜΟΣ

Αμέσως μετά το κλειδί, στην αρχή του κομματιού μας, μπαίνουν δύο αριθμοί, ο ένας πάνω στον άλλο με τη μορφή κλάσματος. Αυτοί οι δύο αριθμοί προσδιορίζουν το ρυθμό του κομματιού μας και καθορίζουν το άθροισμα των αξιών του κάθε μέτρου.

Ο πάνω αριθμός προσδιορίζει την ποσότητα και ο κάτω αριθμός τη μονάδα μέτρησης. Αν π.χ. έχουμε στην αρχή του κομματιού μας τους αριθμούς 2/4 λέμε ότι το κομμάτι μας είναι γραμμένο σε ρυθμό δύο τετάρτων. Ο πρώτος αριθμός (2) μας αναφέρει ότι η ποσότητά μας σε κάθε μέτρο θα είναι δύο και ο κάτω αριθμός (4) ότι η μονάδα μέτρησης θα είναι το τέταρτο.

Ανάλυση του παραδείγματος

Το πρώτο μας μέτρο αποτελείται από τρία τέταρτα τα οποία μας κάνουν, συνολικά, τρεις χρόνους. Το δεύτερο μέτρο αποτελείται από ένα μισό που έχει δύο χρόνους και ένα τέταρτο που έχει ένα χρόνο, τα οποία, συνολικά, μας κάνουν τρεις χρόνους. Στο τρίτο μέτρο έχουμε έξι όγδοα τα οποία, συνολικά, μας κάνουν τρεις χρόνους. Όλα αυτά φαίνονται αναλυτικά στα παρακάτω σχήματα.

1 + 1 + 1 = 3 2 + 1 = 3 1 + 1 + 1 = 3

Στο τέταρτο μέτρο έχουμε ένα τέταρτο το οποίο ισούται με ένα χρόνο και δύο όγδοα τα οποία επίσης μας κάνουν ένα χρόνο. Παρατηρούμε λοιπόν ότι το συγκεκριμένο μέτρο είναι λάθος αφού δεν συμφωνεί με το ρυθμό μας ο οποίος επιβάλλει το μέτρο μας να έχει τρεις χρόνους. Στο πέμπτο μέτρο υπάρχει ένα ολόκληρο το οποίο ισοδυναμεί με τέσσερις χρόνους, έναν παραπάνω από τους τρεις που έπρεπε να έχουμε.

Λάθος μέτρο Λάθος μέτρο

1 + 1 = 2 4

Παρακάτω βλέπουμε ένα παράδειγμα σε ρυθμό 4/4 ο οποίος συμβολίζεται με το σύμβολο C

Συμβολισμός ρυθμού 4/4

Πρέπει να σημειώσουμε ότι όταν έχουμε αλλαγή πενταγράμμου δεν ξανασημειώνουμε το ρυθμό. Έτσι συμπεραίνουμε ότι ο ρυθμός μπαίνει μόνο μια φορά, στην αρχή του κομματιού.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι όταν αλλάζουμε σειρά πενταγράμμου πρέπει να τοποθετούμε ξανά το κλειδί, κάτι που φαίνεται καθαρά στο προηγούμενο παράδειγμα.
Το παρακάτω παράδειγμα είναι λάθος εξαιτίας αυτής της παράλειψης.

Λάθος (Πρέπει να επανατοποθετήσουμε το κλειδί του Σολ)

The image shows two staves of music. The top staff is in treble clef with a common time signature (C). The bottom staff is in bass clef. An arrow points to the beginning of the bottom staff with the text 'Λάθος (Πρέπει να επανατοποθετήσουμε το κλειδί του Σολ)', indicating that the key signature (F major) was not explicitly repeated for the new staff.

Τοποθετούμε το σύμβολο του ρυθμού ξανά μόνο στην περίπτωση που έχουμε αλλαγή ρυθμού μέσα στο κομμάτι μας.

Αλλαγή ρυθμού

The image shows a single staff of music in treble clef. It starts with a 3/4 time signature, followed by a double bar line, and then continues with a 2/4 time signature. An arrow points to the 2/4 time signature with the text 'Αλλαγή ρυθμού'.

Συνήθως όταν έχουμε τέτοιες αλλαγές ρυθμού, πριν την αλλαγή τοποθετούμε διπλή διαστολή, όπως φαίνεται στο παρακάτω παράδειγμα. Παρατηρήστε προσεχτικά τη διαφορά της διπλής διαστολής που καθορίζει το τέλος του κομματιού και της απλής διπλής διαστολής που καθορίζει μια αλλαγή μέσα στο κομμάτι μας.

Παύση τετάρτου Διπλή διαστολή

The image shows a single staff of music in treble clef. It starts with a 3/4 time signature, followed by a double bar line, and then continues with a 2/4 time signature. An arrow points to the double bar line with the text 'Παύση τετάρτου', and another arrow points to the 2/4 time signature with the text 'Διπλή διαστολή'.

Παρατηρήσεις:

Πρέπει να τονίσουμε ότι το σύμβολο του ρυθμού δεν έχει καμιά σχέση με την ταχύτητα του κομματιού μας. Σε επόμενα μαθήματα θα εξετάσουμε τι καθορίζει την ταχύτητα των κομματιών μας.

Για δυνατούς μαθητές

1. Οι διαστολές και η έννοια του μέτρου χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά γύρω το 16ο αιώνα. Μέχρι εκείνη την εποχή η μουσική ήταν ελεύθερη από πλευράς μέτρου και ρυθμού.
2. Παραπάνω είδαμε το σύμβολο C να αντιπροσωπεύει το ρυθμό 4/4. Σε παλιότερες εποχές

χρησιμοποιούσαν πολύ το σύμβολο C με μια γραμμή ανάμεσα του:

Ονομάζεται κομμένος χρόνος (alla breve) και αντιπροσωπεύει τον ρυθμό 2/2. Πιο αναλυτικά θα ασχοληθούμε με το ρυθμό αυτό σε επόμενο κεφάλαιο.

3. Μέχρι στιγμής η μεγαλύτερη διάρκεια νότας που έχουμε μάθει είναι το ολόκληρο. Υπάρχει όμως

και μεγαλύτερη διάρκεια η οποία ονομάζεται διπλό ολόκληρο (brevis) και συμβολίζεται .

4. Ο ρυθμός συνηθίζεται να ονομάζεται και τέμπο (tempo).